

DELA VSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bilo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 98.

Sobota 8. decembra 1928.

Leto III.

Delavcem in socialistom Jugoslavije!

Glavni odbor Socijalistične stranke Jugoslavije se je sestel dne 26. novembra in razpravljao o političnem položaju v državi. Z obžalovanjem je moral ugotoviti, da se ni v gospodarskem in političnem življenju nič popravilo, da so se odnosi na vse strani samo poslabšali. Medtem, ko ostaja buržuazna opozicija v Zagrebu še nadalje zbunjena, brez programa in brez politike, jemljejo to stranke, združene v vladi, kot izgovor za nadaljšanje današnjega neznanega, nemoralnega in strahovito škodljivega stanja. Te stranke ne more nič ovirati, da nastopijo, čeprav opozicijske buržuazne stranke nimajo svojega programa za revizijo ustave, z lastnim programom ter da z izvršitvijo svobodnih volitev vstvari možnost, da se Nar. skupščina znova vpostavi, da nastopijo mirnejše politične prilike v državi. Danes je povsem jasno, da drže vladne stranke to stanje samo zato, da morejo na ta način boljše zlorabljati politično oblast. Današnja skupščina in današnja politična situacija drže v resnici v rokah one skupine, ki bi v normalnih prilikah nikakor ne mogle imeti toliko vpliva in tolike oblasti, kakor jo imajo danes. Radikalne stranke se je sedanjost vodstvo polastilo s pomočjo oblasti, in s pomočjo oblasti je zopet to vodstvo ustvarilo sebi večino v radikalnem parlamentarnem klubu, da tiranizira danes svojo lastno stranko, in zato, naravno, beži od volitev in od slehernega rednega stanja. Davidovičevi demokrati se enako boje sporazuma med velikimi strankami, ker bi pri tem izgubili oblast. Muslimanski in katoliški klerikalci pa imajo v takih nerednih razmerah možnost, da izvedejo svoje reakcionarne želje do take mere, kakor bi jih v normalnih političnih prilikah nikakor ne mogli. Medtem, ko vladajoči radikalni in demokrati v polni meri zadovoljujejo potom upravnega aparata svojim partizanskim interesom, dobivajo na drugi strani muslimanski klerikalci iz državne kase velike odkupnine za agrar, a katoliški klerikalci izčrpavajo državo s pomočjo svojih ustanov, ter čim dalje bolj klerikalizirajo šolo in vse globlje prodirajo v upravni aparat!

Povečanje državnih bremen.

Vladna koalicija zahteva od tako okrnjene Narodne skupščine, brez moralnega in političnega ugleda, rešitev celo najtežjih vprašanj. Tako se koalicija pripravlja, da reši državni proračun in da v času najtežje gospodarske krize povečava državne bremen za novih 578 milijonov dinarjev. Novi proračun znaša nad 12 milijard dinarjev in je večji od vseh dosedanjih državnih proračunov. Ta proračun ne izpreminja nikakor dosežanega neznanega stanja v državnih dohodkih in izdatkih, nego celo poslabšuje. Pri dohodkih je predpisanih na kapital in imetje v državi vsega 1684 milijonov dinarjev, medtem ko se mora plačati polnih 11 milijard potom posrednih davkov, s čimer se še bolj podražujejo življenske potrebščine ljudskih mas in obremenjuje gospodarsko delo. Tako bodo spet siromašne mase plačale desetkrat večja bremena, nego jih plačuje bogastvo in kapital. Izdatki državnega proračuna pa gredo v glavnem za obdrža-

vanje velikega vladnega in uradniškega aparata, ki leži kot ogromni oklep na našem narodnem gospodarstvu, izčrpavajoč mu vse moči. V tem proračunu znaša n. pr. proračun ministrstva poljoprivrede vsega 139 milijonov dinarjev, medtem ko znaša proračun ministrstva vojne 2549 milijonov dinarjev! Za vzdržanje vojne oblasti se torej troši 19 krat več, kakor za unapredovanje kmetijstva. Proračun ministrstva socialne politike pa znaša vsega 33 milijonov! Namesto, da se v novem proračunu izvrše veliki prihranki nad parasitskimi izdatki za vladajoči aparat in da se znatno povečajo izdatki za razvijanje kmetijstva, dovršenja kanalizacije, izsušenja zemlje, dvigovanja poljedelske industrije, izpopolnjevanja načina dela, rastlinske in živalske vrste, poti, železnic, rečnega prometa in vseh drugih poslov, ki bi služili razvijanju narodnega dela ter okrepljenju materijalne in duhovne kulture, se stopa še nadalje po ravno obratni poti: ubija se delo, da se do norosti razvija veliki parasitski vladajoči aparat!

Edina rešitev režima: posojilo.

Vlada ni bila v stanu niti doslej, da iztisne iz osiromašenega narodnega gospodarstva vse davke, nego je napravila za okoli 2 milijardi novih, takozvanih gospodarskih, letenih dolgov, ker ni izplačala državne dobavitelje. Da bi se rešila iz tega kritičnega položaja, je sklenila škandalozno posojilo s švedskim kartelom, prepuščajoč mu v zameno celo našo industrijo in trgovino vžigalic, zasigurajoč mu, poleg rednega, še za okoli 20 milijonov dinarjev letnega izvanrednega profita in izročajoč mu v grobo eksploatacijo vse delavce in delavke te panoge. Švedskemu kartelu se je dala garancija, da se ne bodo plače delavstva povečale na njegovo breme in dovolilo se mu je, da sme, v slučaju štrajka, uvažati iz inozemstva vžigalice. Ni se niti gledalo, da se pogodbeno utrdi, da se morajo vsaj vžigalice, ki se pri nas potrošijo, tudi pri nas izdelovati. Samo tak bankrotski režim je mogel pristati na tako strašne obveznosti. Šolski zakon.

Vladajoča koalicija pripravlja novi zakon o šolah, da bi klerikalci v tem povsem slabem položaju mogli izvesti svoje težnje. Ta zakon ni v nobenem skladu s kulturnimi, ekonomskimi in socialnimi potrebami ljudskih mas. V nasprotju je celo z naučnimi izpitnimi zahtevami. S tem zakonom se ne uveljavlja načelo absolutne šolske obveznosti za otroke od 6. do 14. leta, kakor mi to zahtevamo, niti se ni poskrbelo, da se da naraščajo sigurno praktično znanje, ki bi mu v življenju stvarno koristilo. Namesto enotnega pouka vseh državljanov, ta zakon predvideva celo sirotinske meščanske šole. Ni se nadalje izvedla brezplačnost pouka, katera je možna samo v slučaju, ako se siromašnim otrokom zagotovo brezplačno vsa šolska učila in hrana. Popuščajoč zahtevam klerikalcev, uvaža ta zakon v šolo celo verski pouk, tako, da se bodo odslej kar 4 duhovniki borili za otroške duše! Namesto, da bi zidala šole država, se nalaga to breme občinam in se celo predvideva, da se za zidanje šol mo-

re zahtevati, da dajo obsojenci in vo-
jaki brezplačno na razpolago svojo
delovno moč. Enako so v tem zakonu
v stvari izigrane obveznosti države,
da zagarantira šole narodnim
manjšinam. Te manjšine se je proglasilo
za tužje v državi in vse je pripravljeno,
da se onemogoči šolanje
njihovih otrok v materinem jeziku.

Socijalistična stranka Jugoslavije
odločno protestira proti takemu delu
vlade. Ona smatra, da današnja Na-
rodna skupščina nima niti moralnega
niti političnega prava, da naloži no-
va bremena narodu in da reši težke
probleme našega javnega življenja.
Zato zahtevamo:

Odstop današnje vlade in sesta-
vo izključno volilne vlade.

Razpust Narodne skupščine in
hitro izvedbo svobodnih volitev.
Izpremembo današnje ustave v
pravcu razvijanja in učvrščenja
demokracije in razdelitev vseh
oblik vlasti izmed več oblasti v
državi primerno željam in raz-
položenju narodnih mas.

Sodrugí, delavci in socialisti!
Zberite se okoli svoje stranke in pod-
pirajte njeno borbo za našo obrambo
in vaše osvobodjenje.

Glavni odbor Socijalistične stranke
Jugoslavije.

Pred absolutizmom?

Zagrebske demonstracije, dasi so
bile, rekli bi, spontano vprizorjene in
brez posebnega programa, so dale
glasilo ministrskega predsednika,
ljublanskemu »Slovenec«, povod, da
je napisalo članek, v katerem grozi
z diktaturo s tem, da izrecno pravi:
Danes po provokantnih zagrebških
dogodkih je zadnji hip, da se vodite-
lji KDK diktatu Vlaške ulice upro,
ali pa bodo nastopili dogodki, ki bo-
do globoko zadeli ves hrvatski narod.

Ves članek, ki je povedal ta sta-
vek, je napisan prav v tistem duhu,
kakor je pisal »Slovenec« med vojno
za Avstrijo in v popolnem nasprotju
s tem, kar je pisal ta list takrat, ko
je bil v opoziciji. Hrvaški opoziciji
očita, da jo vodi masa, politični in-
stinkti, politični računari, ki se ho-
čejo popeti do vpliva potom neod-
govorne mase.

Članek seveda tudi trdi, da je bilo
opoziciji odločno in jasno povedano,
da so bili merodajni krogi priprav-
ljeni za ceno notranjega sporazuma
do velikih in kardinalnih koncesij.

Tako lamentira »Slovenec«, ne da
bi bil kdaj povedal, kako naj se ta
sporazum doseže. Pozitivne baze za
sporazum s Hrvati še nismo slišali,
zato je tako lamentiranje samo fra-
zarenje, namenjeno za javnost.

Važna pa je grožnja. Opozicija
mora na kolena. Prošiti mora za mi-

lost, če ne, bodo nastopili dogodki,
ki bodo globoko zadeli ves hrvatski
narod.

Vse režimsko časopisje s »Slo-
vencem« vred dokazuje, da so Hr-
vatí v zmoti, da jih vodi nezavedna
masa in kljub temu se nočejo reži-
movci resno pobaviti z vprašanjem, s
kakšnimi sredstvi naj se spor porav-
na. Ne, tega ne store, ampak s te-
rorjem in diktaturo groze. Kje je tu-
kaj resnica in resnost? Hrvaška opo-
zicija je neresna, pravijo na eni stra-
ni, na drugi pa obljubujejo dogodke,
ki bodo globoko zadeli.

Tu pač ni nikakršnega dvoma
več, da dr. Korošec potom klerikal-
nega časopisja grozi ali s porabo za-
kona o zaščiti države proti opoziciji,
ali pa z izjemnim stanjem.

Taka grožnja potrjuje, da hoče
postati slovenski klerikalec žandar
Jugoslavije, da zabrani, da bi se
»zmote« popravile in krivice rešile
na demokratičen način.

Psihološko je klerikalna taktika
nezmišeln, ki ne vsebuje prav nobene
državniške misli, razene načela — cu-
ius regio, illius religio. In vera kle-
rikalizma je absolutizem, slepa po-
korščina brez pravic. Slovenski kle-
rikalizem se je s tem zopet enkrat
pokazal v svoji pravi barvi.

Ukinitev nedeljskega pouka na obrtno-nadaljevalnih šolah v Ljubljani.

Ljubljanski občinski svet je pred
meseči sklenil na nujni predlog ob-
činskih svetnikov socijalistične stranke
sodruka Likarja in Miklošiča: Ob-
činski svet se izreče, da se mora z
letošnjim letom reorganizirati pouk
na obrtno-nadaljevalnih šolah, tako,
da se bo vršil pouk le ob delavnikih
med rednim delovnim časom in da
bo imel obrtni naraščaj v nedeljo
popolni počitek.

Ta sklep in zahteva naših občin-
skih svetnikov se je tudi izvršila za
vse ljubljanske obrtne vajence ter se
je ukinilo nedeljski pouk.

Sedaj, ko ima obrtni naraščaj šol-
ski pouk samo med tednom po dva-
krat popoldan — pa je nastalo v
»izraelu« naših obrtnih zadrug in nje-
nih »generalov« polno protestov in
spomenic, da se ne sme dopustiti va-
jencem nedeljskega počitka.

Ljubljanski trgovski vajenci imajo
že šesto leto ukinjeni nedeljski pouk
na trgovski gremijalni nadaljevalni
šoli v Ljubljani. Trgovci so to sami
dovolili trgovskemu naraščaju.

Mojstri obrtniki pa tega nočejo
dopustiti, čeprav je sklenil to občinski

svet in zakonito postavljeni šolski od-
bor obrtno-nadaljevalnih šol, kateri
obstoja iz vseh prizadetih korporacij.
Zdaj pogledimo samo spomenico, kaj
so vse načečkali ti dobri mojstri za
vpeljavo nedeljskega pouka. Za nas
zadostuje za danes spomenica, s ka-
tero »hauzirajo« okoli velikega župa-
na itd. in jo v celoti tudi objavimo za
bodoče zgodovinarje — kakšne »ob-
rtno zadrug« smo imeli leta 1928 v
Ljubljani.

Spomenica.

V letošnjem šolskem letu obrtno-nada-
ljevalnih šol so nekatera šolska vodstva
(Splošna obrtna nadaljevalna šola na Erjav-
čevi cesti in Strok, obrtna nadaljevalna šola
za meh. tehn. obrt v Komenskega ulici) u-
vedla šolski pouk le ob delavnikih in uki-
nili nedeljski pouk. Uvedla so pouk ob de-
lavnikih samovoljno, brez tozadavnega skle-
pa šolskega (sveta) odbora in brez sodelo-
vanja prizadetih zadrug. Tak nastop šolske-
ga vodstva pomenja že sam po sebi krši-
tev avtoritete šolskega odbora in omalova-
ževanje zadrug.

Zveza obrtnih zadrug proti takim samo-
voljnim ukrepom šolskih vodstev najodlo-
neje protestira.

Argumenti, ki se v zadnjem času na-
vajajo za ukinitev nedeljskega pouka, ne
morejo prihajati v poštev niti iz gospodar-
skega, niti iz socialnega in pravnega razlo-

ga. Iz teh argumentov sledi, da hoče baš šola proletarizirati vajenca, ter da ga podpira v naziranjih, ki jih propagirajo delavske organizacije.

Vajenec ni delavec v splošnem pomenu besede, temveč učenec, ki si v določeni učni dobi pridobiva znanje za svoj bodoči poklic. Pri njem more prihajati v poštev zakon o zaščiti delavcev le glede dela v delavnici, nikakor pa ne glede strokovne izobrazbe. Vajenec si mora v svojem prostem času pridobivati teoretične izobrazbe in baš to ga loči od navadnega delavca.

Ni potreba, da bi zagovarjali nedeljski pouk iz stališča časov pred 20 in 30 leti. Vajenec svoj prosti čas ne uporabi za svojo naobrazbo, marveč za razne njegovega položaja kot učenca primerne športe, pa niti to ne, temveč za pohajkovanje, obiskovanje kinov, gostiln itd. Nedeljska šola ne ovira vajenca za njemu primerne izlete, obisk muzeja itd., kakor se trdi, ker traja šola le v zimskih mesecih, ko je manj prikladen čas za izlete, ko so zaprti muzeji, ko je edino dobro, ko vajenec uporabi ta čas za svojo, za njegovo življenje bolj potrebno naobrazbo, kakor so športi, ples itd.

Ni v prid učenca, če se baš šola poganja za ukinitve nedeljskega pouka. Učiteljsko obrtni nadaljevalni šol je samo povdarjalo, da je sodelovanje mojstra s šolo

neobhodno potrebno. Pri nas, ko z največjo težavo vzdržujemo te šole, ko se šole gradi temelj temu šolstvu in je treba šole vcepiti smisel za obrtno nadaljevalno šolo, pa šolska vodstva s svojimi ukrepi odbijajo mojstre in sama s takim postopanjem povzročajo mržnjo med vajencem in mojstrom.

Obrtništvo tako postopanje najostreje obsoja in v interesu vajencev odločno zahteva, da šola sistematično odbijajo vajenca od mojstra opusti. Pač pa naj šole z iniciativnim delom v sporazumu z obrtništvom delujejo na to, da bo šola ustrezala vajencem potrebam, česar žal danes pri nas še ni. To bo hvaležno polje uspešnega udejstvovanja, ki bo v prid vajencu in obrtnu.

Zveza obrtnih zadrug vsako namero po ukinitvi nedeljskega pouka odločno zavrača in bo vsak tak poskus od strani šolskih vodstev z vsemi sredstvi preprečila.

Zahtevamo od merodajnih faktorjev, da samovoljne ukrepe obeh šol v Ljubljani, ki sta ukinili nedeljski pouk, anulirajo ter da se uvede v obeh šolah nemudoma nedeljski pouk.

Ravno tako je bilo tudi pred 20 leti ob ukinitvi večernega pouka. K stvari se še povrnemo v drugi številki.

Še vedno razredni boj v Rusiji.

(Konec.)

To je povzročilo, da so kmetje vedno manj pridelovali; vsak je sejal samo toliko, kolikor je rabil sam zase. »Čemu se bom mučil, če pa prebitka ne smem prodati, temveč mi ga kratkomalo vzamejo.« In sovjetska vlada je morala tudi tu popustiti. Z letom 1922 se začneja *perijoda nove ekonomske politike*: V industriji se sme uveljavljati tuj kapital, dovolj se svobodna trgovina, kmetom se dovoli plačevati davke v denarju in pridelke prodajati državnim žitnicam, spočetka po maksimalnih cenah, sedaj že tudi po svetovnih tržnih cenah in oni kmetje, ki si upajo več obdelati, smejo imeti tudi več kot 25 desetih zemlje. Kriza je bila prestana, kmetje so si opomogli, in čim bolj se pri njih spet poraja *blagostanje, tem bolj se oddaljujejo od komunizma*. Vseposod so se zopet pojavili med njimi novi kulaki, novi ljudje s starimi praksami. In ti najbolj hujskajo proti sovjatom, boječ se, da bi se jim znalo še enkrat tako zgoditi kakor se jim je že leta 1917 v oktobru. Najmanj se pa morejo kmetje sprijazniti z mislijo, da zemlja, ki jo sedaj imajo, ni njihova, temveč skupna, narodova last, ki se jim lahko odvzame, če bi jo zane-marjalji. Oni smatrajo svojo zemljo za svojo lastnino in zaman upajo bivši veleposestniki v emigraciji, da bodo dobili svoja posestva nazaj, če bi nastopila restavracija starega režima. Naj bo na krmilu Rusije Peter ali Pavel, zemlje ne bo kmetom nihče več mogel odvzeti.

V vsem tem je tudi težišče spora med režimom Stalina in opozicijo Trockega. Trocki očita Stalinu, da je zavozil revolucijo v meščanske vode

s svojo ekonomsko politiko, da *po-tvarja zgodovino*, če misli, da bo na ta način revolucijo utrdil, nasprotno popustil je kontrarevoluciji, da je zopet začela svobodneje dihati in že se čuti, kako se sumljivo giblje. Edina rešitev revolucije bi bila po njegovem mnenju, vrnitev k čistemu komunističnemu kurzu kakor je bil pred uvedbo ekonomske politike. Kdo bo imel prav, nam bo pokazala zgodovina. Da pa razredni boj v Rusiji kljub komunizmu ni likvidiran, temveč se zadnje čase bolj in bolj poostreje, nam pričajo razne vesti, ki prihajajo v Evropo.

Iz vseh delov širne Rusije prihajajo v Moskvo številna poročila, da premožni kmetje (kulaki), ki so dostikrat tudi *predsedniki vaških sovjetov* ali višji funkcionarji, izvršujejo nad mlajšimi in manj vplivnimi vaščani razna nasilja, ker so slednji sovjatom udani, ter škodljivo in sovjetski oblasti sovražno početje kulakov priobčujejo v časopise ali ovajajo oblastem. Tako so v enem samem dnevu došla poročila iz Rostova na Donu, Tule, Perma, Samare, Pjatigorska, Kijeva, Irkutska in drugih krajev o poskusih umora na vaških učiteljih in številnih kmečkih dopisnikih sovjetskih časopisov in o požigih na njihovih hišah. Celo o celih tozadevnih nasilnih organizacijah se poroča. Sovjetski »Kmečki list« (Krestjanskaja Gazeta) je *tekomo zadnjih štirih let izgubil 480 svojih dopisnikov potom umora*. Predzrost premožnih kmetov raste tudi radi tega, ker mnogi *sočni organi preveč prizanesljivo z njimi postopajo*. Zgodilo se je celo, da je namestnik državnega pravdnika v Azerbejdžanu,

moskovska »Izvestja« telegrafično pozval, da ne sme priobčiti dopisa o nerednostih in zlorabah v okrožju Baku, ki je bil ravno med potjo, poslan od nekega dopisnika, čeprav je bilo dokazano, da so vsi podatki v dopisu resnični. Vse to silijo sovjetske

oblasti, da tu nemudoma posežejo vmes, zaščitijo svoje zaupnike, in sovjatom udano prebivalstvo *mobilizirajo proti novi nevarnosti*. Tudi predstojajoče volitve v soviete se bodo vršile v znamenju poostrene razredne borbe.

Kulturne in šolske zahteve narodnih manjšin in socialisti.

V kratkem se bo vršila konferenca socialističnih strank Jugoslavije, Nemške Avstrije in Ogrske.

Naša strankina eksekutiva v Beogradu je na svoji seji dne 26. novembra sklenila predlagati socialistom v Nemški Avstriji in Ogrski, da se skliče skupna konferenca teh treh bratskih strank, na kateri bi se naj razmotrivalo in zavzelo enotno stališče socialistov k vprašanju kulturne in šolske avtonomije narodnih manjšin.

Ker o tem vprašanju v programih socialističnih strank ni bistvenih

razlik, bo imela konferenca glavno nalogo, izdelati detajlno konkretne zahteve.

Pa naj kdo trdi, da nismo napredni. Te dni se je razpravljalo v zakonodajnem odboru v beograjskem parlamentu o načrtu kazenskega zakona. Sprejet je bil princip smrtne kazni in sicer se bo ista izvrševala z obešanjem. Poleg tega pa ostane tudi ohranjena dosmrtna kazen. (Dosedaj v Srbiji ista ni obstojala. Zaenkrat dela preglavico našim državnikom še samo vprašanje krvnika, ker je dosedanji umrl; vendar se bo pa tudi za to našel izhod. Ako ne drugače, pa na način, kot se pod vlado dr. Korošca zadnje čase prav pridno prakticira po zagrebških ulicah.

Dnevne novice.

Beograjski krogi so zaradi dogodkov v Zagrebu silno nestrpni. Če smemo sklepati po pisavi režimskega časopisja, je razpoloženje za ostre odredbe proti hrvaški opoziciji domala dozorelo, dasi za resnega politika, ki ima interes, ustvariti v državi znosne demokratične odnose, nikakor ni prava pot. V vladi sami se vrši politični boj, kakšne mere naj ukrenejo režimovci proti opoziciji, zlasti tudi z ozirom na to, ker je bilo v Zagrebu atakirano vojaštvo. Vprašanje je danes še odprto, ali zmagaja načelo absolutizma ali načelo sedanjega tudi absolutističnega režima. Vlada pač v celih petmesečnih dobi ni bila v tako akutni krizi kakor je danes, čeprav se hvali, da je trdna.

Posredovanje med Beogradom in Zagrebom hočejo uvesti Davidovičevi demokrati. V te vesti ne moremo prav verovati, čeprav so demokrati pred par leti rohneli proti korupciji, hegemoniji in tiraniji, danes pa sede v režimu. Vloga posredovalca pri tem sporu je za demokrate jako neprimeren in za opozicionalce sprejemljiva le takrat, če so obupali nad svojo akcijo in politiko.

Represalije. V narodni skupščini je stavil radikalni poslanec interpelacijo, v kateri zahteva najstrožje odredbe zaradi zagrebških dogodkov in razpust prizadetih organizacij ter porabo zakona o zaščiti države. V Zagrebu je bil tudi drugič aretiran urednik »Narodnega Vala« (radičevski list) zaradi žalitve Veličanstva itd. Dr. Maček pravi na vse to, da so otroci oni, ki mislijo, da so topovi

in puške najjačji argument. Zahteva ločitev Hrvaške in pravi: Mi lahko še čakamo, ker zaenkrat ne pričakujemo ničesar.

Zagrebski vseučiliški študentje so sklenili splošno šolsko stavko, dokler policija ne izpusti iz zaporov pri demonstracijah aretiranih študentov.

K procesu proti Puniši Račiću, ki se bo vršil ta mesec, je sklenila hrvaška kmetiška stranka (Radičeva), da se noben poslanec ali predstavnik stranke ne udeleži procesa. Vodstvo stranke bo pozvalo tudi sorodnike umorjenih, da tudi ti ne prisostvujejo glavni razpravi.

Dinić izpuščen iz preiskovalnega zapora. Poročali smo že, da je bil Dinić Dragotin zapleten v afero dobav za letalstvo. Najprej se je ustrelil neki oficir, ki je dobil nekaj provizije od Dinića. Sedaj pa je sodišče izpustilo iz preiskovalnega zapora Dinića in Kissevo, čeprav je vojni liferant obdolžen tudi vohunstva, proti kavciji 200.000 Din. Preiskovalni sodnik je zaradi tega sklepa sodišča odstopil in šel na dopust. Senzacijo te afere pa povečava nov samomor v tej preiskavi. Hišnik novosadske podružnice državne hipotekarne banke se je zastrupil s karbolom, ker bi bil glavna priča proti Diniću, ki je stanoval v isti hiši in bi bil lahko izpovedal, kako so prišli do najdbe tajnih dokumentov v podstrešju hiše, kjer sta stanovala hišnik Bernard in Dinić, — stanovala hišnik Bernard in Dinić. — Torej take stvari, v kolikor niso presmešno je, če patrijotična buržuazija naglašala »državnost« in obenem dopuščala take grde afere.

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

69

Preko žrtev do novih zmag — to je bila misel zadnjega dejanja, ki so ga odigrali igralci z vso dušo ter želi buren aplavz. Ob odprti sceni je nato vse navzoče in pisatelja delavca Petka nagovoril artistski vodja Kovač. »Cenjeno občinstvo! Danes obhajamo z vami, ki ste skromno posetili našo predstavo, veliko slavlje. Ljudski oder, ki so ga postavile mlade, požrtvovalne sile, da bi bil zarišče ljudske kulture, predvsem ljudskega gledališča, vam je danes predstavil igro preprostega delavca Petka. (Klici: Živijo Petek!) Ves čas smo se morali boriti z ogromnimi težkočami, zakaj, kdor ne prisega na nobeno zastavo, na nobeno korito, ostane brez hrane. Sami med seboj smo nabirali sredstva, da smo krili velike izdatke in ne vemo, kako bo v bodočnosti. Čutimo pa vsi, da smo si z »Žrtvami« postavili mejnik. S to igro smo najjasnejše izpovedali svoj program. Žal, da ga niso slišali vsi tisti, ki jim je bil namenjen, zakaj, opijajo jih z vinom, z vsemi sredstvi jih opijajo samo, da bi ne imeli treznega in čistega razuma. Mi bi radi igrali »Žrtve« pred polno dvorano, da bi jih sprejeli v svojo notranjost vsi ponižani in razžaljeni, ki se sredi strankarske politike in laži bore za svoje pravice, da bi spoznali, da gre preko žrtev pot do zmag, da ni treba obupavati v zakotnih gostilnah in slediti onim, ki govorijo, da je vsa borba zastoj. Lahko, da nam zaprejo naše razmere Ljudski oder, tudi lahko, da nas razženejo na vse vetrove, toda ideje ne bodo zatrti nikoli. Zgodilo se je, da smo morali zaradi, ne vem,

kakih nasprotij in sovraštva do nas, včeraj predstavo odpovedati. Ni tu mesta, da bi človek govoril o tem. Kljub vsemu temu: ne udamo se, mi hočemo delati. Prijatelju Petku pa želimo, da napiše še več dram. Mi mu bomo stali ob strani, ker mi vsi smo z njim in z vsemi vami eno. Pozdravljeni!»

Leo je izročil Petku skromen venec in ta večer skrbno obriti Petek ga je poljubil.

To je bil zadnji nastop svobodnega Ljudskega odra. Po enem mesecu se je moral preseliti v Barvarsko ulico. Zaznamoval je celih 500.— Din deficita. Upniki so tirjali — nihče ni mogel plačati. Kovač se je v tej zadregi spet pobotal z dr. Klincem in klerikalci so pod ceno, da postane Ljudski oder njihova institucija, plačali ves dolg. Tako je utonila mlada, komaj rojena organizacija, ki so jo skušali mladi idealisti ustvariti kljub vsem razmeram, pa so jih razmere požrle.

Lep je bil mesec maj.

Binica je šla skozi zeleneči park in njegova pomladna lepota jo je bolela do dna srca. Ze ves popoldne je hodila tako okrog in se ni mogla odločiti. Utrujena od hoje, še bolj utrjena od bolnih misli, se je kot živa senca potikala po aleji. Ze cel mesec so bile njene oči neprespale, vzglavje s solzami poslano.

Čutila se je noseča . . .

Dolgo časa ni vedela. Dvomila je, ni verjela, da je tak konec sanj in razočaranja. Podporočniku se je udala v hrepenenje, v ljubezni, niti pomislila ni na kaj takega, saj ji je povedal toliko lepih besedi, saj jo je tako poljubljal in ljubil . . . Ko je odšel in je pozabil nanjo, se je v bridkem spozna-

nju, vinjena od silvestrovega vina in od razočaranja udala komisarju. Zato, da bi izživela preteklost, da bi pozabila na vso tisto lepoto, ki jo je podporočnik oskrnil s svojim molkom, s svojo izdajo. Novoletna noč pa je prinesla novo gorje . . .

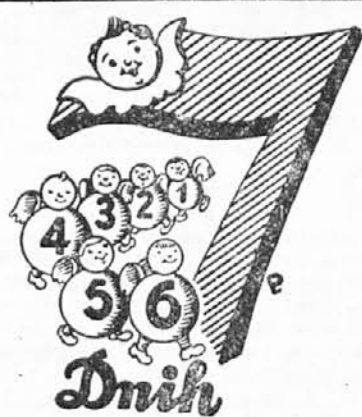
In sedaj?

Včeraj je bila pri zdravniku. Sleči se je morala. Ostuden sram je občutila, ko je šel z roko po njeni koži in tipal. Ni mu povedala. Rekla je samo, da jo nekaj boli. On pa se je nasmehnil.

»Gospodična, je že tako. Nič drugega, samo rodili boste . . .« Tako je slišala na glas, kar je večkrat mislila na tihem in ni verjela. Ze je v divjem joku hotela pasti predenj na kolena in ga prositi, naj jo reši sramote, naj ji prizanese. Pa je rekla samo smrtno blede: »Ali ni druge pomoči?« Zdravnik je skomignil z rameni. »Druga pomoč je prepovedana.«

Kot živ paragraf je stal pred dekletom, ki si nikoli še ni želelo otroka, ki je bilo polno ljubezni in mladosti — sedaj pa, kam bo šla njena pot? Tega paragraf ni vprašal. Ker paragraf ne vpraša nikoli, paragraf ni kriv nikoli v svoji nezmisljivi neusmiljenosti . . . Poslal jo je na pot, ki se ji je zdela rešilna . . . Binica je še hotela živeti. Zakaj bi ji zaradi tistega prvega hrepenenja morala usahniti vsa mladost? — Ni se čutila kriva, zato se je iz parka napotila v staro nizko, stisnjeno hišo, kjer je stanovala babica. Pri dekletih je slišala že o njej, da rada pomaga, če le more.

Zunaj je sijalo solnce, cvelo je že vse in maj je bil. Binica pa je vstopila v mračno, neprijazno sobo, zjokala se je pred starko in jo prosila pomoči. »Kako dolgo že?«

s počitkom vred je trajalo stvarjenje sveta, torej pomeni število 7 popolnost.

To je dokazano s 7 prednostmi, katere ima

Umetniška Matica sporoča svojim članom, da bo razposlala grafike za leto 1928 okoli Božiča. Da pa ne bo neprilik, vljudo opozarja zamudnike, da poravnajo članarino vsaj do 20. decembra. Vsak član, ki je poravnal članarino, prejme letos **dve grafiki** in sicer portret I. Cankarja v eni barvi, ter pokrajino v **štirih barvah**. Ker pa članstvo stalno narašča, je sklenilo vodstvo U. M. izdajati za člane prihodnje leto tudi umetniške almanaha. Poleg originalnih grafik, bodo torej prejeli člani tudi almanaha s številnimi reprodukcijami del naših mojstrov. In vse to za letnih samo 24 Din. Prijavite se na naslov: Umetniška Matica v Ljubljani, Dunajska c. 35.

Organizacija praktičnih elektroinženirskih strojnih tehnikov v Ljubljani ima svoj II. redni občni zbor na Tehniški srednji šoli v Ljubljani v nedeljo, dne 6. januarja 1929 ob 9. uri dopoldne z običajnim dnevnim redom in sklepanjem po pravilih.

Živilci! V nedeljo 9. dec. predpoldan se vrši ob 10. uri v društvenem lokalu važen strokovni shod. Dolžnost vsakega je, da se sestanaka sigurno udeleželi.

Rezultat volitev v čehoslovaške deželne zbore z ozirom na socialno-demokratsko stranko. Na Češkem so dobili češki socialni demokrati 419 tisoč 782 in nemški 308.822 glasov. Na Moravskem češki soc. dem. 206 tisoč 220, nemški 94.596 glasov. Na Slovaškem 96.919 glasov. Soc. demokrati so pridobili od zadnjih parlamentarnih volitev leta 1925 okroglo 107.700 glasov. V celi Čehoslovaški so dobili socialni demokrati nad 1 milijon 126.000 glasov. Komunisti, ki so pri zadnjih volitvah imeli še nad 800.000 glasov, so pri teh volitvah izgubili 84.600 glasov. Čehoslovaški volilni red določa, da imenuje v deželne zbore eno tretjino poslancev vlada, drugi mandati se pa razdele po proporciju na kandidate strank.

Služba po predpisih . . . Poštni in brzojavni uslužbenci v Avstriji so v nedeljo ob polnoči začeli z borbo za svoje pravice, ki jih vsled trdorsrčnosti g. prelata Seipla niso mogli mirnim potom doseči. In za kaj gre? Gre za takozvano trinajsto plačo, ki je postala že običajna v privatnih službah in tudi javne korporacije so jo že v drugih državah — ne v Jugoslaviji, razen nekaterih občin — priznale. Trinajsta plača ima svoj pomen predvsem v tem, ker državni nameščenci, kakor tudi delavci, večinoma še niso dosegli predvojnih plač, vsled česar je trinajsta plača le nekaka pomoč, ki pa še vedno ni toliko, kolikršna je razlika med predvojnimi in povojnimi prejemki, zlasti z ozirom na denarno kupno moč. V Avstriji je trinajsta plača v privatni trgovini splošno upeljana in tudi železničarji so si je že priborili, kar pa ni pripisati Seiplovim uvidevnosti, ampak izborni organizaciji avstrijskih železničarjev. G. Seipel pa misli, da poštarji niso železničarji in zato se spuščajo, z njimi v boj. Kakor pa se od vseh

strani poroča, je tudi pri poštarjih solidarnost sijajna in vlada bo morala odnehati. Poštarji zahtevajo izplačilo trinajste plače v dveh obrokih in sicer polovico za božič in drugo polovico pa 1. julija, kar bi pomenilo nekako dopustno doklado. To je jako dobro utemeljeno! Ob božičnem času rabijo državni nameščenci kurivo in obleko in še marsikaj drugega, medtem ko v največ slučajih nimajo ob času dopustov sredstev, da bi mogli vsaj za osem dni na oddih. To so torej upravičene stvari, ampak Seipel jim najmanj ni dostopen. On je po dolgotrajnih pogajanjih pristal na 30 odstotkov, kar bi pomenilo 50 šilingov ali 400 dinarjev, razdeljeno na dva obroka à 25 šilingov. Mi moremo avstrijskim sodrugom samo želeleti popolni uspeh v trdem boju, zavedajoč se, da je borba z duhovnikom na vladi najtežja, ker je duhovnik trd, ter brezobziren, kar smo mi do dobra spoznali na našem jugoslovanskem Seiplu — dr. Korošcu. Naj bi si naši državni nameščenci končno vzeli vzgled pri svojih avstrijskih tovariših.

V Italiji bodo imeli »volitve« v parlament po novem zakonu. Kandidatne liste postavijo vse sindikalne organizacije, kakor tudi organizacije delodajalcev in intelektualcev v državi. Liste potem pregleda najvišji fašistični svet in postavi kandidate po svoji volji. To je menda najlepši stanovski volilni red, za katerega se ogrevajo kapitalisti skoro po vseh državah in deloma tudi pri nas.

Kdor pije čaj, ostane vitez. Znano je, da ljudje, ki pijejo dosti čaja, ne postanejo preveč debeli, temveč ostanejo vitki in elastični. Za to je najboljši dokaz klasična delala čajepivcev. Angleška, kjer so vitki ljudje v veliki večini. Dober čaj ima lastnost, da pospešuje tek, vendar ne dopušča preobremenitve želodca. Znanstveni poskusi so tudi pokazali, da uživanje čaja ugodno vpliva na duševnost. Dame, ki si žele ohraniti svojo »vitko linijo« ter telesno in duševno prožnost, s katero se vsaka moderna ženska odlikuje, store dobro, da si izberejo čaj za svojo vsakodnevno pijačo. Kakor pri vseh hranilih in pijačah, igra seveda tudi pri čaju kakovost glavno vlogo. Za razvajan okus prihajajo v prvi vrsti v poštev čajne mešanice znamke »Čajnik« (»Teekanne«), »Rdeči« in »Zlati«, dve mešanici, ki bosta vsaki gospodinj pred družbo gostov, pri popoldnevnih čajnih žujinah, v ožjem krogu itd. delale čast. Mešanice znamke »Čajnik« (»Teekanne«) imajo to prednost, da se prilagode vsakemu okusu in kupni moči slehernega. Poleg omenjenih mešanic se nahajajo v trgovini še druge mešanice iste znamke, tako, da si tudi najrevnejši sloji lahko privoščijo uživanje čaja.

Gnusni hinavci-razbijači. (Dopis iz revirjev.) V svoji zadnji »Neenotnosti« so potrdili razbijači našo konstatcijo, ki smo jo izrekli v »Delavski Politiki«. Niso za močne razredne strokovne organizacije, pač pa za svojo, ki bi jim dajale denar za razbijanje delavskega pokreta in ki bi jim bile plašč za nestrokovno strankarsko stalnovo politiko. Dokaz za to je bivša stavbniška organizacija na Turjaškem trgu, o kateri imajo zidarji še sedaj tako mnenje, da pravijo: »Saj smo že imeli stavbinsko organizacijo. Pa ni bilo nič. Denar je pa šel, dasi se ne ve, kam.« Da si pa delavstvo ne želi spremembe režima, ako se tudi ne spremeni družabni red, je dokaz delavcev in kmetov v Stalinovi Rusiji. Tam nastaja nova buržuazija — boljšeševska buržuazija in delavstvo in kmetje trpe naprej, kakor so trpeli. Plače majhne, davki veliki, brezposelnost raste v milijone. Ni čuda, če so ti Stalinovi birokratje pregnali revolucionarje, ki so bili vodje revolucije in rdeče armade v prognanstvo, enako kakor Mussolini protifašiste in komuniste. »Neenotnost«, kot agentura Stalinove neleninske in nemarksistične politike, lahko sicer piše, kakor je obvezana pisati, vendar resnice, ki jo je zapisal Trocki, ne bo izbrisala. Kar se pa tiče strokovnih organizacij, stoječih na marksistični podlagi, naj »Neenotnost« uganja nekoliko manj hinavščine. One obstojajo, le da birokrati okrog »Neenotnosti« nimajo v njih besede. »V obrambo golega življenja« (fraza »Neenotnosti«) naj se organizirajo neorganizirani stavbinci in rudarji v obstoječih marksističnih strokovnih organizacijah, pa bo delavska moč nekaj pomenila. Fraziranje okrog oglov s frazami polnih žepov pa ne bo prav nič prispevalo »v obrambo golega življenja«. Ker »revolucioniranje« marksizma nepoznavajočih, osebno užaljenih ljudi, ki si domišljujejo, da so že komunisti, ako znaajo glasno opsovati »social-patrijote« in pri firkelcu vina udariti po mizi, drugače pa vsak njihov korak priča,

Zeiss-Punktal Peteln, Maribor:
Besede tri,
so za oči!
Gosposka ulica 5.

da niti ne znajo, kako treba dejansko pokazati revolucionarnost in leninizem, dela samo buržuaziji in kapitalizmu velike koristi. Na vse lajanje »Neenotnosti« sicer ni vredno reagirati, moral sem pa vsekakor povedati, da je že preneumno, kako si domiš-

Delavci, proč od meščanskih organizacij!

V »Jutru« z dne 1. decembra je podal pekovski pomočnik Fišinger naslednjo izjavo:

»Izjava«. »Delavec« me je v številki z dne 10. t. m. izključil iz socialistične organizacije, ker nisem poravnal članarine. Izjavljam, da se za izključitev zahvaljujem, ker so me proti moji volji smatrali za svojega člana. Sem s o k o l. — Anton Fišinger, pekovski pomočnik pri Bizjaku v Ljubljani. Gospodstva cesta.

Izjava je stilizirana tako, da je razumeti, kot da je bil izključen iz »Socialistične stranke«, dočim je bil izključen iz strokovne organizacije Zveze živilskih delavcev Jugoslavije, podružnica pekov v Ljubljani.

Kdor pozna Fišingerja in Bizjaka (kjer je zaposlen), se tej izjavi ne bo čudil.

Sedaj se tudi ne bo čudila Jugoslovanska strokovna zveza, da ji ni uspelo po Fišingerju organizirati pekovskih pomočnikov, kot se mi nismo čudili, da je prirajala od J. S. Z. Fišingerju izdana pola, na katero naj bi se vpisali ljubljanski pekovski pomočniki kot člani Jug. Strokovne zveze v našo cen-

tralno pisarno, kjer smo se je zelo razveselili, a žalostilo nas je to, da sta bila na njej vpisana le dva kalina, in sicer Fišinger Anton in Marinček Janez.

Ta izjava je zelo značilna, ker se po vsem tem vidi, s kakšnimi ljudmi operira J. S. Z. in pa kakšne člane ima »Sokol«, in kako jih vzgaja.

Delavci! Tu imate dokaz, da meščanske organizacije niso za delavce! Izjava Fišingerja Vam jasno pove, da član s o k o l a, dasi je delavec, ne sme biti razredno-zaveden.

Član s o k o l a ne sme biti član svoje strokovne organizacije.

Član s o k o l a si ne sme potom svoje strokovne organizacije zboljšati svojega položaja.

Član s o k o l a mora ostati zvest suženi kapitala.

Član s o k o l a mora za korist kapitala izdati svoje sodelavce!

Delavci, ven iz meščanskih organizacij! Tam, kjer se ne smeš boriti za svoj obstoj, ni mesta zate!

Jože Berdajs:

Obrtno-nadaljevalno šolstvo v Sloveniji

za časa desetletnega osvobojenja 1918/19—1927/28.

I. tabela:

Tek. št.	Kraj šole v ljubljanski oblasti	Ustanovljena leta	Število vajencev(k) v letu:									
			1918/19	1919/20	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28
1	Bled	1912	—	45	58	68	76	72	81	74	71	72
2	Brežice	1908	—	—	47	31	—	59	104	85	83	81
3	Cerknica	1903	—	—	—	—	43	45	43	35	39	39
4	Črnomelj	1911	19	31	—	—	—	—	51	47	47	50
5	Dev. Mar. v Polju	1921	—	—	114	98	65	70	74	63	55	63
6	Dolnji Logatec	1922	—	—	—	—	62	49	50	48	51	52
7	Domžale	1921	—	—	—	102	118	122	117	112	104	100
8	Hrastnik	1924	—	—	—	—	—	—	66	86	78	93
9	Jesenice (tovarniška)	1923	—	—	—	—	—	29	29	84	40	36
10	Kamnik	1885	27	65	93	—	119	107	123	90	94	100
11	Kastav	1925	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—
12	Kočevje	1891	—	—	—	—	—	141	103	115	125	112
13	Kranj	1884	85	123	113	127	134	119	117	106	120	107
14	Kranjska gora	1922	—	—	—	—	22	26	25	—	—	—
15	Križe na Gorenjskem	1924	—	—	—	—	—	—	65	68	57	—
16	Kropa	1912	29	17	37	22	38	17	29	15	12	28
17	Krško	1891	—	29	—	—	75	107	90	91	89	81
18	Laško	1911	—	—	—	—	—	56	—	58	65	61
19	Lesce	1923	—	—	—	—	—	26	23	—	—	31
20	Ljubljana (splošna)	1856	—	—	68	89	—	100	130	128	147	172
21	» oblač. moška	1909	—	—	242	345	—	249	320	334	325	317
22	» oblač. ženska	1911	—	—	171	214	—	186	284	263	324	348
23	» stavbna	1856	—	—	361	432	—	324	359	366	320	351
24	» mehanična	1856	—	—	259	352	—	293	352	348	350	321
25	» gostilničarska	1923	—	—	—	—	—	36	50	48	56	61
26	» grafična	1924	—	—	—	—	—	—	43	36	36	24
27	» elektromonterska	1923	—	—	—	—	—	—	41	35	42	45
28	» — Rakovnik	1919	—	16	43	35	42	63	64	79	79	71
29	Mengeš	1908	—	50	62	59	—	47	56	47	50	56
30	Metlika (trg. tečaj)	1890	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Mokronog	1911	—	27	35	—	43	—	40	41	39	—
32	Novo mesto	1876	—	103	128	111	—	—	151	144	149	156
33	Radeče pri Zidanem mostu	1924	—	—	—	—	—	—	50	60	—	—
34	Radovljica	1908	—	60	79	71	48	71	66	—	—	38
35	Ribnica	1911	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	Sevnica	1911	—	22	—	—	65	32	28	24	38	39
37	Št. Vid nad Ljubljano, splošna	1894	—	136	69	65	69	75	64	80	87	86
38	Št. Vid nad Ljubljano, mizarška	1919	—	—	94	109	121	120	115	102	92	103
39	Škofja Loka	1889	—	—	—	—	—	88	85	84	65	57
40	Šmartno pri Litiji	1898	—	—	42	39	44	39	36	46	48	52
41	Trbovlje, na Vodah	1912	54	72	—	77	81	76	95	118	100	139
42	Trzin na Gorenjskem	1882	71	101	80	95	95	83	98	93	89	89
43	Vič pri Ljubljani	1922	—	—	—	—	73	93	59	42	36	44
44	Vrhnika	1911	39	—	—	85	90	73	97	87	—	—
45	Toplice pri Zagorju	1900	68	80	94	132	111	86	95	134	171	142
46	Zgornja Šiška	1924	—	—	—	—	—	—	22	25	26	44
47	Žiri	1912	—	95	94	104	116	103	111	94	86	—
Skupaj			392	1093	2383	2862	1750	3323	4095	4070	3885	3861

Opomba: Z vodoravno črto (—) zaznamovane rubrike pomenijo, da v istem šolskem letu ni bilo pouka v dotičnem kraju za obrne vajence in vajenke. (Nadaljevanje sledi.)

Ali je katoličan lahko socialist?

Veliko svetovno mesto Dunaj je do tri četrtine svojega dvamilijonskega prebivalstva v socialističnem taboru. To pa ni najvažnejše, marveč je najvažnejše to, da se ta večina od dne do dne veča in da se vse žitje in bitje od dne do dne bolj in bolj orientira ter urejuje na socialistično podlago, dasi razmere v današnjem družabnem redu še ne dovoljujejo popolne preureditve. Socializem se počasi toda sigurno uveljavlja in vse, kar se mu stavlja na pot, mora prej ali slej kapitulirati. Socializem ima naravno v kapitalizmu največjega nasprotnika. Toda kapitalizma ne bi bilo težko premagati, če ne bi imel močnega orožja, s katerim se brani in to orožje je — cerkev. Predvsem katoliška cerkev. Zato je socialna demokracija prisiljena braniti se napram cerkvi ter verske predsojke proti socializmu izpodbijati. Najbolj se ta boj med socializmom in klerikalizmom — ne cerkvi —, ki je stopil na mesto kapitalizma na plan, vidi na Dunaju. Tukaj si stojita dva sovražna tabora in sicer: socialnodemokratski (socialistični) stranka in takozvani krščanski socialci nasproti, medtem ko stoji pravi nasprotnik socializma skrit za hrbtom cerkvene stranke. Toda socializem, če tudi pod najtežjimi pogoji, vendar napreduje.

Kakor nas zgodovina uči, je bila cerkev

vedno na strani močnejšega, zato je ona še dandanes na strani kapitala, kakor je bila pred sto leti na strani plemstva. Cerkvena gospoda pa že opaža, da bo kapitalizem podlegel in da bo šlo ljudstvo preko njega, kljub vsem verskim silam cerkve.

In na Dunaju se je že mnogo ljudi pridružilo socialni demokraciji, ne da bi se odreklo veri, — kar seveda ni potrebno. — Ti ljudje so se začeli v okviru socializma grupirati in danes že postaja združeno religioznih socialistov. Tem vernim socialistom pa se je pridružilo znatno število duhovnikov, ki se z metodami prelata Seipla ne strinjajo. Strinjajo se pa s socialističnim programom, ki ni nikjer v nasprotju s pravim krščanstvom. Kot smo že poročali, se je pred kratkim vršil prvi večji shod združenja religioznih socialistov, na katerem se je temeljito razpravljalo vprašanje: ali je lahko katoličan socialdemokrat? Na omenjenem shodu sta nastopila dva govornika in sicer profesor teologije dr. Pliegl in sodrger Elenbogen. Dr. Pliegl je najprej branil socialistični program pred napadi od strani sovražnikov socializma, potem pa tudi grajal ono, kar se njemu ne dopade v programu socialne demokracije. Dr. Pliegljeva izjava so silno zanimiva zlasti zato, ker on ni samo katoliški duhovnik, iz

katerega ust nismo vajeni takih besed, marveč, ker je on kot profesor teologije strokovnjak na cerkvenem polju. Rekel je med drugim: »Ako se trdi, da hoče socializem odpraviti privatno lastnino, ki je lastnina dela, tedaj to ne drži. Tudi boj socialne demokracije zoper osvojitve nadvrednosti (Mehrwert) po podjetnikih, ni nič, kar se n. pr. z naziranjem papeža Leva XIII. ne bi strinjalo. Ker družba, ki varuje red roparstva, ni pravzaprav nič drugega kot programatična družba tatov (Diebsgesellschaft).«

Zatorej se mora razlikovati med svojino dela in svojino ropa (Raubeigentum). In ako socialna demokracija kaže sedaj praktičnejšo in cenejšo pot glede gradbe stanovanj, kot je ona zasebnosti, tedaj ni razumljivo, zakaj se naj ne bi po tej poti šlo. Razredni boj se ne more s krilatico razredne solidarnosti odpraviti, marveč razredni boj je osvobodilni boj zaslužnega človeštva. Toda cerkev sploh ni proti osvobodilnemu boju proletarijata. — Nov družabni red, ki stoji pred nami kot naloga, se ne more od organiziranega proletarijata ločiti, ker bo on na izgradbi istega znatno sodeloval. Zato ima organiziran proletarijat velikanski pomen.

Za tem je dr. Pfliegler razmotril vzoroke, zakaj kljub vsemu temu katoliška cerkev nasprotuje socialističnemu pokretu. On je mnenja, da se proletarski pokret zlorablja za cilje, ki niso cilji brezpravnih mas. (Samo pri tem stavku so navzoči krščanski socialci aplavdirali.) Zato mora on kot veren katoličan vprašanje, ali je lahko katoličan socialist, zanikati. Materializem je izhodna točka k ateizmu. Ne sme se tajiti, da učinek socialne demokracije tam, kjer je ona zmagovala, deluje na katol. cerkev in vero uničuje, kakor kaže Mehika in Rusija. (Toda dr. Pfliegler je bil toliko pravičen, da je priznal, da je v Mehiki cerkev morda precej sama kriva.) Tudi je nepravilno, nadaljuje govornik, da se zahteva razlastitev cerkve. Iz množice je padel medklic: Ena duša je več vredna kot kongrua. Nato dr. Pfliegler: Da, res je. Ta trditev je moja. Dr. Pfliegler je končal z izjavo, da če tudi ne more katoličan biti socialdemokrat, da pa je vendar treba delati na to, da se odstranijo vse ovire za zблиžanje.

Nato je govoril sodr. dr. Elenbogen, ki je mojstrsko razpršil predsodke cerkve napram socializmu. Navajal je vzoroke, zakaj odpadajo ljudje od vere, dasi je ista v vsakem človeku globoko vkoreninjena.

Ako so duhovniki, ki umor odobravajo, ki ljudem, ki zmotno ravna, milost odrekajo, da, ako so celo duhovniki, ki socialno krivičnost branijo, tedaj ni čudno, ako se ljudje od cerkve obračajo.

Na Elenbognova izvajanja je še odgovarjal dr. Pfliegler, na kar se je shod prekinil in se je prihodnjega dne nadaljeval. Kljub vsem pomislekom so Pfliegerjeva priznanja velikanskega pomena. Toda to nas ne sme zapeljati, da bi že sedaj cerkvi verjeli, dokler ona svojega praktične ne izpremeni.

Marlbor.

Cankarjeva proslava!

Dne 15. decembra t. l. se bo vršila v mariborskem gledališču Cankarjeva proslava mariborskega delavstva, kjer se bodo uprizorili Cankarjevi »Hlapci« po uvodnem predavanju.

Ker so cene te gledališke predstave tako nizke, da bode vsakemu omogočena udeležitev te proslave, opozarjamo že sedaj sodruge in sodružice, da si pravočasno preskrbijo vstopnice, katere imajo v predprodaji funkcijonarij kulturnih in strokovnih organizacij in uprava našega lista.

Predavanje o Cankarju! Mariborska »Svoboda« priredi v torek, dne 11. tm. ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu zanimivo predavanje o Cankarju-socialistu. Pozivljamo vse naše sodružice in sodruge, da to predavanje posetijo.

Zagorje ob Savi.

Proračunska seja. V ponedeljek, dne 3. dec., se je vršila proračunska seja za leto 1929. Seja sama na sebi je bila precej živahna, zakaj bilo je prvič po prevratu, da so bile vse stranke zastopane po svoji številni jakosti. Pri tej priliki so morale obenem pokazati pravo lice napram svojim volilcem. No, tukaj moramo takoj poudariti, da imajo demokrati, kot vladna stranka v občini, silno težko stališče iz razloga, ker je pač težko služiti delavcem in kapitalistom obenem. Zato so imeli vedno razne pomisleke proti predlogom socialističnega kluba. Pa tudi klerikalci so igrali jako previdno svojo ulogo, to pa menda bolj iz svojega opozicijskega stališča, kakor pa iz prepričanja krščanske ljubezni do bližnjega. Dekalisti so pa igrali dekalistom prirojeno predobro znano vlogo do skrajnosti. Najprej so podali izjavo, da za plačilo Kassalovih načrtov ne bodo glasovali, a ko jih je g. Weinberger (demokrat) malo ošvrknil, so kompaktno glasovali za. Nadalje so izjavili, da za postavko v proračunu za vzdrževanje »spomenika« v vojni padlih žrtveh ne bodo glasovali, a ko sta jih g. Hrastelj (kler.) in g. župan (demokrat) poučila o potrebi humanosti občine napram v vojni padlim, so zopet kompaktno glasovali za. Ko so začeli spoznavati to blamažo, so v strahu še pred večjimi začeli sejo zapuščati, tako, da jih je do konca seje ostalo samo še polovica. Tako izgleda dejansko njih revolucionarnost na občini. Najbolj se je še menda zavedal klub socialističnih odbornikov, zakaj so ga razredni volilci poslali v občino. Socialistični klub je predlagal, da se maksimiranje redne podpore občinskim revežem dvigne od sedanjih Din 75 na Din 100, kar je bilo tudi sprejeto. Dalje je predlagal zvišanje ubožnega sklada od 100.000 na 110.000 Din, kar je bilo tudi sprejeto. Grajal je visoko najemnino za šolske prostore v Sokolskem do-

mu, ki jo mora občina plačevati. Sklenilo se je zaprositi za znižanje. V debati za zvišanje fonda za brezposelne je soc. klub sopripomogel k zvišanju istega za Din 5000. K proračunu je stavil predlog, naj občina najame večje posojilo za daljšo amortizacijsko dobo v svrhu zidave ene velike stanovanj. hiše za občinske reveže, za kanalizacijo in napravo javnega kopališča. Ker so pa zastopniki meščanskih strank bili mnenja, da bi bila to previsoka obremenitev občine, je zaenkrat soc. klub predpostavil zidanje stanovanjske hiše. Značilno pri tem je, da so se demokratje sklicevali, da oblastni odbor (kler.) ne bi tega posojila odobril, klerikalci so pa bili za posojilo! Končni sklep te debate je bil (na predlog soc. kluba), da naj izdela finančni odsek do prihodnje seje natančen načrt, o katerem se bo takrat definitivno sklepalo. Jako pomembno je za dekaliste to, da so pred volitvami obljubljali svojim volilcem zidanje celih stanovanjskih kolonij, a ko je soc. klub vodil najtežjo borbo za doseg tega sklepa, ni nobeden dekalistični odbornik niti besede črnil v obrambo tega predloga. Socialistični klub pa izjavlja, da ne bo prej odnehal, dokler zahtevanega v korist najbednejših ne doseže. Zakaj, v občino Zagorje mora priti pravi socialni čut, ali pa maske z obraza.

Dravograd.

Vršila se je pri nas dne 26. nov. proračunska seja, katere so se udeležili — menda prvič v Dravogradu — tudi štirje poslanci. Ti so torej spet imeli priložnost spoznati delo in socialno pravičnost gg. odbornikov.

O prvi točki (radi povišanja plače tajniku in obč. stražarju) se je razpravljalo tajno, a kakor smo potem zvedeli, se je obema plača povišala, tako, da bo dobival zdaj prvi 1500 Din (prej 900 Din), drugi 250 Din (prej 120 Din) mesečno. Bolj trdo je šlo za zvišanje postavke za ceste, za kar sta se zavzela s. P. in g. J., ter se je končno le dalo 3000 Din. Pri razpravi o povišanju prispevka za popravilo cerkve, se je g. župan izjavil proti »dasi me imajo za klerikalca« — je rekel, vendar je potem pristal, da se je navedena postavka zvišala od 1000 na 2000 Din, čeravno je g. K. izjavil pozneje, da bi bilo bolj potrebno, nameniti ta denar občinskim siromakom. Zvišala se je nekajtudi postavka za šolo (4000 Din) — za prenovitev enega razreda, ter postavka za kurjavo. O kopališču in obrtno-nadaljevalni šoli sploh ni bilo govora... Druge postavke so ostale večinoma nespremenjene. Odobravati moramo nastop g. J., ki se je zavzel za povišanje doklad na alkohol. To je luksuz in naj grede taki dohodki v splošno koristne namene kot bi n. pr. bil gradbeni fond, na katerega pa so potem na žalost vsi pozabili...

Župan se je potegoval za znižanje najemninsko-doh. davka; odvrnil mu je g. J., da je proti temu, češ, hišni posestniki itak ne bi v tem slučaju znižali cen stanovanjem.

Ubožnemu skladu se je pridalo le 1000 Din. Se bo že izhajalo...

Vroča debata se je vnela pri slučajnostih. Tu je treba izreči priznanje g. J., ki je s svojim odločnim nastopom dosegel, da se bo izvršil sklep glede oddaje obč. zemljišča interesentom za postavitev stanovanjskih hiš. Grajal je postopanje župana v tej zadevi.

P.: »To ni na dnevnem redu.«

J.: »Zadnjič, ko se je šlo za žandarmen, ki pride v ubožno hišo, tudi ni bilo na dnevnem redu in vendar ste sklenili, zato zahtevam, da se nočijo sklene in obvesti interesente, kdaj se jim bo odkazal prostor.«

Župan ugovarja, je za to in ni za to: »Dokler ne bo občina kaj drugega kje kupila.«

G. P. je postal nato lačen in je hotel kar oditi, proti čemur je protestiral J.

K.: »Ako ste proti temu, ste proti zidanju stanovanj.«

A.: »Ako ste vsi za to, jaz nisem in ne bom podpisal, ako napravite to neumnost!« (Torej ne le, da se nič ne stori za omiljenje stanovanjske bede, ampak se ovira celo delo drugim! Op. p.)

Proti sklepu vseli je gospod župan dal vpisati predlog, oz. svojo pripombo, da je on za oddajo zemljišča, ampak le potem, ko bo občina imela drugo... — Sklep: Prostor se 3. decembra odkaže.

Občani, volilci, ne dajte nikdar več kaj na besede, temveč ozirajte se vedno le na dejanja!

Opazovalec.

Ruše.

Ker je v klerikalnih časopisih dan na dan kaj mastnega o skrbstvu za to ubogo delavsko paro, za katero njih člani toliko skrbijo, zato bi tudi jaz navedel v naši »Del. Politiki«, kako naš predstavnik g. župnik skrbijo za delavce, ki so pri njemu zaposleni. V popravilo je vzeta stolpna ura, katero popravljajo star možiček; ker je pa izven Ruš doma, je primoran prenočiti v Rušah. Navada je ta, kjer delaš, tam tudi počivaš. Tako je tudi s tem delavcem, da ima svoje ležišče v kaplaniji. Poslušajte, ljudje božji, kateri se zanimata za krščansko ljubezen do bližnjega, kako se temu delavcu godi. Soba, v kateri on spi, je res izvrstna, krasno poslikana, samo to ne vem, če v obliki raja ali na drug način. No, poslikana je pač zelo fino; ko bi ne bil to človek, ki popravlja vsem ovčjem koristno stvar, jo gotovo ne bi dobil Na žalost pa v celem farovžu ni na razpolago niti ene postelje, zato mora naš ubogi popravljalec ure spati na tleh. Cenjeni farani! Da ne boste mislili, da spi na golih tleh, bog ne daj! To pa že ne, naš gospod skrbijo za svojega bližnjega bolj kot za samega sebe, zato so mu dali precej slame, da se lahko zarije v njo. Kaj ni to udobno ležišče? Stvar je pač takšna, če je človek star, ga rado zebe; tako je tudi s tem delavcem. Ker je v tej sobi med nakupičeno praznoto postavljena tudi peč, zato je on uporabil ter si zakuril. Ko so pa prečitali za to zvedeli, da se v sobi kuri, so v velikih skrbih prišli pogledati ter so takoj prepovedali kurjenje v sobi. Ampak veste zakaj? Ker bi se tista šmen-tana lepš »malerija sferderbala«. Kaj mislite, saj je stala 450 Din, pa bi se sedaj uničila! Sami sprevidite, da to ni mogoče dopustiti. Omeniti bi imel k tej stvari samo še to, da je dal sobo poslikati prejšnji kaplan na svoje stroške. Na tak način torej žep g. župnika ne bi trpel nobene škode. Kaj hočete, škoda je pač le škoda, zato se ne sme kuriti. Tako, ljube ovčice, sedaj ste dovolj poučene o ljubezni do bližnjega. V nedeljo pa le pridite v cerkev božjo, tam boste slišali prelepe besede o krščanski ljubezni do bližnjega: »Obnašaj se po mojih besedah, a ne po mojih dejanjih!« I. F.

Delavsko kolesarsko osr. društvo Studenci priredi svoj

Miklavžev večer

v gostilni Klemenčak (preje Gačnik) v Studencih, dne 8. decembra 1928, z mnogobrojnim sporedom. Vstopnina 3 Din. Začetek ob 19. (7.) uri. Darila za goste se sprejemajo ta dan od 16.—20.1/2 ure. — Odbor.

VELIKI KONCERT

dne 8. in 9. decembra 1928 v restavraciji

„Vetrinjski dvor“, Maribor

Vstopnina prosta. Za obilen obisk se priporoča H. KOSIČ.

Najprimernejša

BOŽIČNA DARILA

za praktično uporabo: damske torbice, torbice za potovanje, spise, šole, tobak, smodke, denar itd. se dobi v najv. izbiri pri

Ivan Kravos

Aleksandrova cesta 13
Lastna torbarska delavnica: Slomškov trg št. 6.

Nabirajte nove naročnike

ZA BOŽIČNO DARILO!

LUNA

„LUNA“

EXPORTNA HIŠA

Maribor, Aleksandrova 19

Dobroznana najcenejša in najboljša trdka za nakup nogavic, moških nogavic (zoknov), rokavic, dokolenic, gamaš, hišnih čevljev, snežnih čevljev, perila, vezenice, čipk, svilenih trakov etc.

Lasten izdelek pletenih jopic, puloverjev ter kompletnih oblek v vsaki veličini.

Posebna razstava igrač ter božičnih okrasov.

LUNA

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.

Naročajte in širite „Delavsko politiko“!

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.

Maribor, Sodna ulica št. 20

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKE DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 8% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovu pri Rajhenburgu. Član te zadruga lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 D, vpisnina 2-50 D

NAČELSTVO.